

Zpráva o činnosti Společnosti pro dějiny věd a techniky za rok 2006

Společnost pro dějiny věd po celý rok fungovala v souladu se svými stanovami, spolupracovala zejména s Českým národním komitétem pro dějiny věd a techniky, Národním technickým muzeem a Archivem AV ČR.

Výbor SDVT se během roku 2006 sešel sedmkrát. Účast členů na výborových schůzkách byla po celý rok nadpoloviční, i přesto, že brněnská členka dr. Mikovcová pro pracovní zaneprázdnění na členství rezignovala. Dvě zasedání byla rozšířena o předsedy sekcí a poboček a koordinovala s nimi činnost SDVT a projekty pro další roky.

V první polovině roku se výbor scházel v Národním technickém muzeu, kvůli rekonstrukci NTM se však po prázdninách přesunul do prostor Rady vědeckých společností v budově prezidia Akademie věd ČR na Národní třídě.

Během roku 2006 se výbor vedle běžných organizačních záležitostí zabýval přípravou ustavení dvou nových sekcí – cukrovarnické a hodinářské, návrhu diplomů, které se budou nadále udělovat k Bolzanově pamětní medaili, jednal o strategii při získávání nových členů SDVT ap.

SDVT se v roce 2006 prezentovala

- v srpnu na 26. Valném shromáždění IAU v Praze, v komisi 41. pro dějiny astronomie
- v srpnu na Veletrhu fyzikálních nápadů v Olomouci
- v září na kongresu Evropské společnosti pro dějiny vědy v Krakově
- v září na 9. sjezdu historiků České republiky v Pardubicích zástupci SDVT upozornili na nezbytnost zařazení technického a vědeckého vývoje do středoškolského vyučování dějepisu a odůvodňovali to zejména růstem významu vědeckého a technického vývoje pro stav a další vývoj lidstva. Upozornili i na problémy vysokoškolské přípravy budoucích učitelů tohoto oboru, které s tím souvisejí.

Členové SDVT externě vyučují dějinám věd a techniky, resp. speciálních oblastí vědy na některých vysokých i vyšších školách. Pro učitele těchto škol pořádají pravidelně každoroční semináře, na kterých se podílí i Slovenská spoločnosť dejín vied a techniky. V roce 2006 se konal v únoru v Národním technickém muzeu 23. seminář pro vyučující DVT a účastnilo se ho 35 odborníků.

SDVT se spolupodílela na pořádání následujících akcí

- 8.–10. 6., Brno – kongres s mezinárodní účastí v Brně na téma G. J. Camel (1661-1706)
- 26. 10., Praha – workshop k životu a dílu prof. Bohumila Němce
- 29. 11., Praha – seminář František Link, život, dílo a gravitační čočky.

Ve spolupráci s NTM a Klubem přátel NTM byly uspořádány:

- XXVII. symposium z dějin geodézie a kartografie (6. 12. 2006) - 18 diskusních vystoupení
- Seminář z dějin hornictví (7. 12. 2006) - 16 přednášek.

Práce poboček a sekcí

■ Olomoucká pobočka vedená prof. MUDr. B. Mrňou, DrSc. uspořádala 5 přednáškových odpolední v klubovně Vlastivědného muzea. Přednášky byly zaměřeny převážně na dějiny medicíny.

■ Brněnská pobočka za vedení PhDr. Jiřiny Kalendovské a výrazné pomoci ing. J. Hladíka se scházela v přednáškovém sále Technického muzea v Brně. Během roku uspořádala 8 přednáškových schůzí, věnovaných dějinám chemie, fyziky, zbrojního průmyslu, biologie, medicíny, genetiky ap. Ve spolupráci s Čs. biologickou společností, Společností veterinárních lékařů a Českou fyziologickou společností uspořádala též vzpomínkové odpoledne u příležitosti 80. výročí úmrtí Edwarda Babáka.

O její činnosti viz též <http://www.math.muni.cz/-sisma/SDVT/sdvt.html> a též stránky TM Brno <http://www.technicalmuseum.cz/ws/spdvt.htm>.

■ Západočeská pobočka v čele s doc. MUDr. Josefem Kohoutem, CSc. připravila v březnu dva přednáškové „Večery dějin lékařství“. Její členové po celý rok vyvíjeli velmi bohatou publikační aktivitu v regionálních a specializovaných periodících.

■ Východočeská pobočka, vedená doc. PaedDr. Jiřím Rychterou, Ph.D., uspořádala celkem 6 akcí, zasedání a přednášek na rozličná témata včetně výjezdního zasedání do skanzenu do Třebechovic. Dále participovala na akcích dalších vědeckých společností v Hradci Králové a v Pardubicích; přitom se propojováním programů vytváří zajímavé regionální vědecké středisko.

■ Ústecká pobočka v čele s ing. B. Krivým se scházela (kromě prázdnin) každý poslední čtvrtek v měsíci. Její činnost je zaměřena převážně na dějiny dopravy, spolupracuje nejvíce s místními železničními specialisty. Rovněž se podílí na výuce dějin věd a techniky na Universitě JEP v Ústí nad Labem.

■ Lékařská sekce pod předsednictvím prof. MUDr. PhDr. E. Strouhala, DrSc. připravila dvě setkání - v lednu věnované 75. narozeninám prof. Strouhala a v listopadu s přednáškami na různá témata z dějin lékařství.

■ Sekce pro vyučování dějinám věd a techniky uspořádala v únoru v Národním technickém muzeu již zmíněný 23. seminář pro vyučující dějinám věd a techniky. Výsledky semináře budou vydány v řadě Rozprav NTM - Dějiny věd a techniky.

■ Lékárnická sekce pod vedením doc. PhMr. V. Ruska, CSc. uspořádala v březnu v Praze 45. symposium, které se tentokrát věnovalo dějinám farmaceutického průmyslu. V květnu se její členové zúčastnili již 10. zájezdu po farmaceutických památkách, který pořádal Spolek pro vybudování Českého farmaceutického muzea, tentokrát do Skotska. V rámci brněnského červnového kongresu o G. J. Camelovi uspořádala 46. symposium z dějin farmacie, kde odeznělo šest přednášek.

■ Přírodovědecká sekce v čele s doc. PhDr. B. Fajkusem nevyvíjela během roku žádnou činnost.

Všichni předsedové sekcí a poboček si stýskají především na stárnutí členské základny SDVT a návštěvníků jejich akcí a na celkový úbytek zájmu. Z toho vyplývá, že je třeba věnovat zvýšenou pozornost získávání mladých členů a příznivců SDVT. Nicméně je třeba konstatovat, že od roku 1990 bylo dodnes přijato více než 150 nových členů.

Je třeba též uvést, že zejména v pobočkách se daří s dalšími vědeckými společnostmi vytvářet podmínky spolupráce, a tím i zájmu o hlubší badatelskou činnost v dějinách věd a techniky.

Publikační činnost

Významnou aktivitou Společnosti je ediční činnost, zejména vydávání časopisu DVT, který je jediným českým periodikem v této oblasti. V roce 2006 bylo připraveno vedle tradičních čtyř čísel ještě číslo speciální, věnované monotematicky 140. výročí Astronomického ústavu UK v Praze. Kromě toho byla každoročně vycházející čtyři čísla rozšířena na 72 stran, celkem tedy měla letos 288 stránek. Na těchto stránkách ročníku XXXIX, 2006, bylo publikováno celkem 17 článků (včetně úvah, sdělení a článků v rubrice Diskuse), 7 z nich bylo věnováno obecným otázkám dějin vědy (filosofie vědy, dějiny vědeckých institucí, věda a společnost, život a dílo vědeckých osobností), 4 dějinám techniky, 3 dějinám lékařství a lázeňství, po jednom dějinám matematiky, biologie, geodézie. Vedle těchto článků bylo zveřejněno 13 recenzí, některé z nich souhrnné za více titulů, aktuální informace o Společnosti, zprávy o vyšlé literatuře a o různých akcích v oboru dějin věd a techniky. Vydávání časopisu je každoročně subvencováno prostřednictvím podpory Rady vědeckých společností a významnou pomocí při jeho přípravě je spolupráce s Archivem AV ČR.

Kromě časopisu vydala společnost ve spolupráci s Národním technickým muzeem další svazky v řadě Práce z dějin techniky a přírodních věd, celkem 5 sborníků z rozsáhlého projektu „Česká technika na pozadí světového vývoje“:

- Sv. 10. Paměti a vzpomínky jako historický pramen, 390 s.
 - Sv. 11. Vývoj motorových letadel a vrtulníků ve 20. století, 200s.
 - Sv. 12. Vývoj biotechnologie a průmyslové chemie, 144 s.
 - Sv. 13. Některé trendy v energetice 20. století, 108 s.
 - Sv. 14. Technická zařízení vědy v 2. polovině 20. století, 304 s.
- Anonce těchto svazků – viz www.dvt.hyperlink.cz.

Doc. RNDr. Martin Šolc, CSc.
předseda SDVT

Praha, 9. 1. 2007